

บทที่ 3

การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

ในทางคดีอาญา การปฏิบัติในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะคดีที่ไม่มีประจักษ์พยานหรือหาพยานบุคคลไม่ได้ เช่น การคดีฆาตกรรมอำพราง หากการตรวจสถานที่เกิดเหตุไม่รอบคอบ ข่มองส่งผลให้ข้อเท็จจริงบิดเบือนไปทำให้ผู้สืบสวนเกิดความสับสน การสืบสวนติดตามผู้กระทำความผิดได้ยากยิ่งขึ้น หรืออาจปล่อยให้คนร้ายลอยนวลไปได้ เช่น การฆ่าตัวตาย หรือการฆาตกรรม หากการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นการฆ่าตัวตายแต่ข้อเท็จจริงเป็นการฆาตกรรม ผู้กระทำความผิดก็จะกลายเป็นผู้บริสุทธิ์ทันที โดยไม่ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายแต่อย่างใด

3.1 ความหมายของการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

การตรวจสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Search) หมายความว่า การตรวจวิเคราะห์สถานที่ที่เป็นจุดเริ่มแรกของการกระทำความผิดทั้งหลาย รวมทั้งบริเวณที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำผิดนั้นๆ ด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่จะประโยชน์ในการติดตามตัวคนร้ายและพิสูจน์การกระทำความผิด¹⁵ ผู้ที่ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ จำต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุด้วยความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ทราบเบื้องต้นว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด กระทำอย่างไร ด้วยวิธีการใด วันเวลาที่เกิดเหตุและมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการกระทำผิดอย่างไร

โดยหลักการแล้วไม่มีอาชญากรรมใดที่กระทำโดยสมบูรณ์โดยไม่ทิ้งร่องรอยใดๆ ไว้ในสถานที่เกิดเหตุ ดังนั้น ถ้าผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุได้ทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างมีระเบียบแบบแผน ขั้นตอน ตามหลักการแล้ว จะทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากพยานวัตถุต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จสามารถคลี่คลายคดีนั้นๆ ได้

¹⁵ क्रम โสคติพันธุ์, พ.ศ.ศ.. “การสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา” (กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539), น.34-35

3.2 หลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

หลักการปฏิบัติในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ มีหลักต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้¹⁶

3.2.1 เมื่อได้รับแจ้งเหตุต้องรีบเดินทางไปให้ถึงสถานที่เกิดเหตุโดยเร็วที่สุด เพราะถ้าปล่อยไว้เนิ่นนาน ร่องรอยพยานหลักฐานอาจถูกทำลาย สูญหาย หรืออาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ การไปถึงสถานที่เกิดเหตุด้วยความรวดเร็วจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น สามารถระงับเหตุได้ทันทั่วทั้งที่ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บได้ ก่อนที่เหตุการณ์จะถูกถามทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรง นอกจากนี้หากคนร้ายยังอยู่ในที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจพบตัวคนร้ายและทำการจับกุมตัวได้

3.2.2 เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุแล้วต้องกันบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องให้ออกจากบริเวณที่เกิดเหตุแล้ว จึงเริ่มลงมือตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุด้วยความละเอียดถี่ถ้วน เพราะการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ ให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด ถือว่าเป็นหัวใจของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเพื่อนำไปสู่การคลี่คลายคดีได้ในที่สุด

3.2.3 ทำแผนที่สังเขป และถ่ายรูปสิ่งต่างๆ ในที่เกิดเหตุ การถ่ายรูปไว้จะช่วยในการพิจารณาในภายหลัง ได้อีกในกรณีที่เรามองข้ามบางสิ่งบางอย่างไป

3.2.4 การค้นหาร่องรอยและพยานหลักฐาน ต้องทำการเก็บให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย หรือตามหลักวิทยาศาสตร์ เพื่อป้องกันการผิดพลาด และสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานในชั้นพิจารณาของศาลได้ หรือสามารถส่งไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้โดยวัตถุที่ส่งไปตรวจไม่เสียหาย

3.2.5 ในขณะที่ทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ควรสอบถามว่ามีผู้ใดเข้าไปในที่เกิดเหตุหรือไม่ มีการเคลื่อนย้ายสิ่งของใดหรือไม่ และถ้าพบบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ให้รีบซักถามหรือสอบสวนทันที

3.2.6 ในคดีสำคัญๆ ถ้าเห็นว่าการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอาจไม่ละเอียดเพียงพอ หรือต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุด้วย ก็ให้ป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุให้คงสภาพเดิมมากที่สุด เช่น กรณีสถานที่เกิดเหตุอยู่ในอาคาร ตัวบ้าน ห้อง ให้กั้นโดยการปิดล็อกทางเข้าทุกทาง หรือหากสถานที่เกิดเหตุอยู่นอกอาคาร เป็นบนทางเท้า สวนสาธารณะ ให้ใช้เชือกหรือแผงเหล็กจากรกั้นล้อมบริเวณที่เกิดเหตุไว้ ห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุไว้หรืออาจจัดยามเข้าเพื่อป้องกัน ไม่ให้ผู้ใดเข้าไปทำลายพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการตรวจในคราวต่อไป

¹⁶ พันธุ์ สุขวัฒน์.พ.ด.ท., "โอกาสแรกสอนวิชาพิสูจน์หลักฐาน I" (นครปฐม:ภาควิชาการตำรวจ ส่วนวิชาการสืบสวน โรงเรียนนายร้อยตำรวจ), น.15-16

3.2.7 กรณีพบผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุ ให้ทำการปฐมพยาบาลแล้วรีบนำตัวส่งโรงพยาบาลเป็นอันดับแรก ในการนำส่งผู้บาดเจ็บควรมีเจ้าหน้าที่ตำรวจไปด้วยทุกครั้งเพราะผู้บาดเจ็บอาจพูดอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีได้ โดยเฉพาะคำกล่าวของคนใกล้ตายที่รู้ตัวว่าจะถึงแก่ความตาย สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานทางคดีได้ หากพบศพห้ามเคลื่อนย้ายจนกว่าจะได้รับการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมาย

3.2.8 สิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดแรกควรปฏิบัติขณะที่รอผู้ชันานาญมาถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานที่เกิดเหตุไม่ควรปล่อยให้เปล่าประโยชน์ ควรใช้เวลาระหว่างการรอคอยนี้ให้เป็นประโยชน์โดย¹⁷

- 1) บันทึกชื่อของพยาน และบุคคลอื่นๆ ที่เข้า-ออกสถานที่เกิดเหตุจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการแยกรอยลายนิ้วมือแฝง และพยานวัตถุอื่นของผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกันในคดีออก
- 2) บันทึกข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุเมื่อเจ้าหน้าที่ไปถึง กรณีนี้จะมีประโยชน์มากเมื่อเหตุเพิ่งเกิด เพราะบุคคลที่อยู่ในขณะนั้นน่าจะเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- 3) หาข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่เกิดขึ้น ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ชันานาญวางแผนการปฏิบัติงานในขั้นต่อไปได้
- 4) แยกตัวผู้ต้องสงสัยออกจากพยาน เพื่อมิให้เกิดการพูดคุยชักจูงระหว่างผู้ต้องสงสัยกับพยานซึ่งอาจทำให้รูปคดีเปลี่ยนแปลงไปในภายหลังได้ และถ้ามีความจำเป็นให้แยกสมาชิกภายในบ้านที่เกิดเหตุออกจากเพื่อนบ้านข้างเคียงด้วย
- 5) แนะนำพยานไม่ให้ถกเถียงพูดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ป้องกันการเบี่ยงเบนของรูปคดี ดังนั้นถ้าเป็นไปได้ควรแยกพยานออกจากกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประจักษ์พยาน
- 6) เจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ไม่ควรพูดคุย หรือถกเถียงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับพยาน
- 7) เจ้าหน้าที่ตำรวจควรรับฟังคำบอกเล่าของพยานอย่างตั้งใจ โดยไม่แทรกความคิดเห็นใดๆ เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลจากพยานแต่ละคนให้ได้มากที่สุดและได้เร็วที่สุด
- 8) ป้องกันพยานวัตถุต่างๆ จากการถูกทำลาย เช่น จากสภาพดินฟ้าอากาศ และจากฝูงชนเป็นต้น

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, น.18-19

3.3 ขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจำเป็นต้องกระทำเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานต่างๆ ในที่เกิดเหตุได้อย่างเต็มที่ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างไม่มีระบบจะทำให้พยานหลักฐานต่างเสียหายและกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จในการคลี่คลายคดี ถึงกับมีคำกล่าวที่ว่า “ถ้าคดีที่ส่งฟ้องแล้วหลุดในชั้นศาลครึ่งหนึ่งของความล้มเหลวมาจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุที่ไม่ดี”

ขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุที่จะกล่าวถึงนี้ใช้เป็นพื้นฐาน สำหรับปฏิบัติในคดีต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นคดีลักทรัพย์ เหลิงไหม้ ฆาตกรรม หรือคดีระเบิด โดยในแต่ละคดีนั้นจะมีความแตกต่างกันบ้างที่สภาพของสถานที่เกิดเหตุและชนิดของพยานวัตถุ ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้ ผู้ชำนาญเฉพาะด้านในการอ่านพยานวัตถุในคดีแต่ละประเภทแต่อย่างไรก็ตามหลักการพื้นฐานในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแต่ละคดียังคงเป็นเช่นเดียวกันดังต่อไปนี้

3.3.1 การวางแผนปฏิบัติงานในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ก่อนจะเข้าทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงาน โดยหาข้อมูลจากพยานผู้เห็นเหตุการณ์ ผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดแรกที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ ตัวอย่างเช่น การวางแผนเพื่อกำหนดเส้นทางกรเข้าสถานที่เกิดเหตุ ไม่ให้ทับรอยเส้นทางของคนร้ายซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้พยานหลักฐานที่สำคัญของคนร้าย เช่น รอยลายนิ้วมือ รอยพื้นรองเท้า หรือเส้นผม เส้นขน เสียหายไป

3.3.2 การบันทึกสภาพของสถานที่เกิดเหตุ

การบันทึกสภาพของสถานที่เกิดเหตุ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะสภาพสถานที่เกิดเหตุนั้นถือว่าเป็นพยานวัตถุชนิดหนึ่ง สามารถใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงทางคดีได้ เช่น คำให้การของพยาน ผู้ต้องสงสัยหรือผู้เสียหาย ถ้าหากขัดแย้งกับสภาพความเป็นจริงในสถานที่เกิดเหตุแล้ว ย่อมถือได้ว่าคำให้การนั้นไม่น่าเชื่อถือ แต่เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุมี โอกาสจะถูกเปลี่ยนแปลงสภาพได้ตลอดเวลา ฉะนั้นมีความจำเป็นต้องทำการบันทึกไว้ที่นั่นละเอียดสมบูรณ์ครบถ้วนทุกประการ ถึงแม้ว่าคดีนั้นจะยังจับตัวคนร้ายยังไม่ได้แต่รายละเอียดของคดีจะปรากฏอยู่ในบันทึกตลอดเวลาสามารถถูกนำมาใช้ได้ตลอดไป จนกว่าจะสิ้นอายุความ

การบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุ ปกติทำได้ 3 วิธี คือ¹⁸

1) วิธีการจดบันทึก การบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุวิธีที่สะดวก ประหยัด และรวดเร็ว ได้แก่ วิธีการจดเป็นตัวอักษรลงไปในสมุดบันทึก เพราะสามารถทำได้รวดเร็วแม้จะมี

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, น.20

ข้อผิดพลาดขาดตกบกพร่องเกิดขึ้นก็สามารถแก้ไขทันทีได้ สิ่งที่เหมาะสมจะได้รับการบันทึกลงไป นั้น ได้แก่ สภาพที่ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุสัมผัสได้โดยประสาททั้ง 5 ของตัวเองไม่ว่าจะเป็น ประสาทตา, หู, จมูก, ลิ้น และกายสัมผัส

- ประสาทตา คือ เราได้เห็นอะไรบ้างในสถานที่เกิดเหตุต้องจดจำไว้ให้ละเอียดตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้าสู่สถานที่นั้น

- ประสาทหู คือ ถ้าได้ยินเสียงใดๆ อันเกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุ นั้นควรจดจำไว้เช่นกัน เช่น เสียงรถยนต์ที่วิ่งสวนออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ เพลงที่เปิดทิ้งไว้ เป็นต้น

- จมูก คือ จมูกที่ไวต่อการดมกลิ่นเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะมีประโยชน์ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ กลิ่นที่มีลักษณะที่สำคัญ เช่น กลิ่นดินปืน กลิ่นน้ำหอม กลิ่นซิการ์ อาจจะบอกความเป็นไปในสถานที่เกิดเหตุในขณะที่เหตุกำลังเกิดขึ้นให้เราทราบได้ ในคดีเพลิงไหม้หากมีกลิ่นน้ำมันเบนซินก็น่าจะกระตุ้นให้เกิดความสงสัยว่าคดีนั้นอาจเป็นคดีวางเพลิงก็ได้

- ประสาทลิ้น สำหรับประสาทที่เกี่ยวกับลิ้นนั้น อาจจะมีควมจำเป็นไม่มากนัก แต่ในบางคดี เช่น คดียาเสพติดนั้นพนักงานสอบสวนที่มีความชำนาญจะสามารถทดสอบยาเสพติดเฮโรอีนได้ง่ายๆ เพียงนำมาแตะที่ปลายลิ้น เป็นต้น

- การสัมผัสทางกายหรือทางผิวหนังของร่างกาย ซึ่งนับว่ามีประโยชน์เช่นกัน ถ้าถูกนำมาใช้ประกอบการตรวจสถานที่เกิดเหตุ นั้น ควรจะได้รับความสนใจและสังเกตบันทึกไว้เพราะอาจเป็นผลมาจากพฤติกรรมบางอย่างที่เกิดขึ้น ในขณะที่เกิดเหตุก็เป็นได้ เช่น ถ้าประตูหน้าต่างห้องปิดสนิทในขณะที่อากาศร้อนอบอ้าวนั้น อาจมีเหตุมาจากการที่ผู้อยู่อาศัยอยู่ในห้องนั้นปิดประตูหน้าต่างเพื่อป้องกันฝนที่อาจเข้าไปเปียกทรัพย์สินภายใน แต่เมื่อฝนหยุดตกแล้วไม่เปิดประตูหน้าต่างออกมารับลมบ้าง น่าจะแสดงว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นกับผู้อยู่อาศัยแล้ว เช่น ถูกฆ่าตาย หรือ ถูกทำร้าย ฉะนั้นอย่างน้อยก็จำเป็นข้อสันนิษฐานได้ว่าผู้ตายอาจถูกฆ่าตายขณะฝนกำลังตกก็ได้

ทั้งนี้ ศาลสามารถเรียกบันทึกของเจ้าหน้าที่มาเป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาคดีได้ ฉะนั้นจึงสมควรบรรจุข้อมูลให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้

2) การถ่ายภาพ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ นั้นมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การช่วยเพิ่มความละเอียดของการบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุอีกชั้นหนึ่ง เราจะเห็นข้อเด่นของภาพถ่ายโดยชัดเจนกรณีของรูปร่างหน้าตาของบุคคล ถ้าหากไม่มีภาพถ่ายลำพังใช้แต่การบรรยายตัวอักษร

คนที่อ่านข้อความก็ยากที่จะยืนยันได้ว่าเป็นการกล่าวถึงใคร แต่ถ้าส่งรูปถ่ายให้ 1 ใบ ผู้ดูจะบอกได้ทันทีว่าใบหน้าของศพ หรือพยาน หรือคนร้ายนั้นใช่ผู้ที่ตนรู้จักหรือไม่

อย่างไรก็ตามสำหรับภาพถ่ายมีปัญหาเช่นกัน ในการนำมาใช้ในการบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุ ปัญหาหลักคือ เรื่องของความละเอียด จะเห็นว่าภาพถ่ายนั้นในบางครั้งจะละเอียดเกินไป เช่นถ้าสถานที่เกิดเหตุในสนามหญ้า ป่าละเมาะ เมื่อดูจากภาพถ่ายจะพบเต็มไปด้วยต้นหญ้าและกิ่งไม้ใบไม้บดบังพยานวัตถุที่สำคัญที่เราต้องการแสดงให้เห็นไปเสียหมดเพราะไม่อาจจะแยกเอาเฉพาะสิ่งที่สำคัญในทางคดีให้ปรากฏในภาพถ่ายได้ ศพที่ลอยน้ำมาถ้าถ่ายภาพขณะอยู่ในน้ำจะเป็นเพียงส่วนเดียวของร่างกายที่พื้นน้ำอยู่ส่วนใหญ่ของศพจะจมอยู่ใต้ผิวน้ำเมื่อถ่ายภาพมาก็จะไม่ทราบลักษณะท่าทางของผู้ตาย ปัญหาอีกประการหนึ่งของภาพถ่ายก็คือการขาดมิติ ความลึก หรือความสัมพันธ์ของวัตถุที่ไม่ได้อยู่บนแนวเดียวกันจะไม่ได้สภาพที่แท้จริงถ้าดูจากภาพถ่าย ประการสุดท้ายของปัญหาของภาพถ่ายก็คือ ความน่าเชื่อถือถ้าภาพถ่ายนั้นเราทราบดีว่าสามารถบิดเบือนข้อเท็จจริงได้ ถ้าผู้ถ่ายภาพมีเจตนาดังกล่าว การเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์การถ่ายภาพไม่ว่าจะเป็น เลนส์ ฟิล์ม ฟิลเตอร์ หรือแสงไฟ จะทำให้ภาพถ่ายที่ปรากฏออกมามีสภาพผิดแผกไปจากของจริงได้ เมื่อดูภาพถ่ายจะต้องระมัดระวังกรณีดังกล่าวด้วย

3) การทำแผนที่และแผนผัง เมื่อการจดบันทึกมีปัญหาเรื่องรายละเอียด และภาพถ่ายช่วยในเรื่องดังกล่าวได้ดี แต่สร้างปัญหาขึ้นมาใหม่ในเรื่องของความละเอียดมากเกินไป และอาจมีการบิดเบือนได้ ดังนั้นการแก้ไขก็ต้องใช้วิธีการนำแผนที่ แผนผังเข้ามาสนับสนุน เพราะแผนที่ แผนผังจะช่วยลดปัญหาเรื่องความละเอียดของภาพถ่ายลงได้ ด้วยการที่นำเอาเฉพาะสิ่งที่สำคัญเกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมาบรรจุในแผนที่ ส่วนที่มีมากเกินไปที่ไม่จำเป็นก็ไม่จำเป็นต้องใส่ลงไป สำหรับความลึกนั้นก็ยังสามารถแสดงเอาไว้ในแผนที่และแผนผังในลักษณะ 3 มิติได้ด้วย

3.4 การค้นหาพยานวัตถุ

การค้นหาพยานวัตถุเป็นขั้นตอนต่อจากการบันทึกสภาพการณ์ที่เกิดเหตุ เพื่อเก็บรวบรวมดำเนินการตรวจพิสูจน์หรือใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาคำเนนคดีต่อไป การค้นหาพยานวัตถุในสถานที่เกิดนั้นอาจเป็นเรื่องไม่ยากลำบากเท่าไรนัก หากสถานที่เกิดเหตุเป็นสถานที่เล็กๆ และพื้นที่เอื้ออำนวย แต่ถ้าสถานที่เกิดเหตุมีอาณาบริเวณกว้างขวางและเต็มไปด้วยอุปสรรคจำเป็นที่ผู้ทำหน้าที่ค้นหาพยานวัตถุจะต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมดำเนินการ ค้นหาพยานวัตถุ จึงจะได้ผลตามที่ต้องการ คือได้พยานวัตถุมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และได้แต่พยานวัตถุทรงคุณค่าในการนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานทางคดีเท่านั้น

สิ่งแรกที่ผู้ค้นหาต้องทำ คือการทำความเข้าใจให้ถูกต้องเสียก่อนว่า “สิ่งที่ต้องการค้นหานั้นคืออะไร” หากมีการใช้คนจำนวนมากช่วยในการตรวจค้นยังมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจในทางเดียวกันมากขึ้น ในเรื่องเป้าหมายของการค้นหา ต้องการอะไรจากสถานที่เกิดเหตุบ้างสิ่งที่สมควรให้ความสนใจค้นหาอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ¹⁹

3.4.1 พยานวัตถุที่บ่งชี้ว่ามีการทำผิดเกิดขึ้นแล้ว (Corpus Delecti Evidence) เป็นพยานวัตถุประเภทแรก ที่เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องค้นหาให้พบก่อนที่จะเชื่อได้ว่าเกิดการกระทำผิดขึ้นแล้ว (Body of Crime) ก่อนที่จะดำเนินการอย่างอื่นต่อไป ถ้าเป็นคดีฆาตกรรมหากยังไม่พบศพ หรือชิ้นส่วนของศพ ก็ยังไม่อาจเชื่อได้ว่าเกิดการฆาตกรรมขึ้น บางกรณีศพที่พบในสถานที่เกิดเหตุอาจเป็นการฆ่าตัวตายหรือตายเพราะอุบัติเหตุ แต่หลักใหญ่ที่จะช่วยให้การสอบสวนประสบความสำเร็จ คือให้คิดว่าเป็นเรื่องใหญ่ดีกว่าเรื่องเล็กคือให้หนักหรือสงสัยไว้ก่อนว่าเป็นการฆาตกรรมดีกว่านี่คือการฆ่าตัวตายหรืออุบัติเหตุ แม้ว่าดูจากสภาพแวดล้อมต่างๆ จะชี้ช่องว่าเป็นการฆ่าตัวตายหรืออุบัติเหตุ ผู้ที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะต้องตระหนักถึงเรื่องนี้เสมอจะได้ทำงานเป็นระบบมีขั้นตอนโดยละเอียดที่สุดแต่ต้น โดยไม่มองข้ามรายละเอียดเล็กน้อยไปเป็นอันขาดซึ่งทำให้สามารถแยกแยะพฤติกรรมของการตายได้ และมีประโยชน์ต่อการค้นหาพยานวัตถุอย่างมาก ในคดีส่วนใหญ่แล้วเป็นเรื่องง่ายที่จะบอกว่าการตายที่เกิดขึ้นผิดปกตินี้เกิดจากฆาตกรรมหรือฆ่าตัวตาย หรืออุบัติเหตุ แต่บางกรณีอาจพบว่ามีปัญหายุ่งยากในการตัดสินใจว่าการตายเกิดจากฆาตกรรมหรือฆ่าตัวตายหรืออุบัติเหตุ ซึ่งถ้าหากวิเคราะห์ว่าการฆ่าตัวตายเป็นฆาตกรรมจะผิดพลาดก็ยังไม่รุนแรง แต่ถ้าวิเคราะห์ว่าการฆาตกรรมเป็นการฆ่าตัวตายแล้วก็ถือว่าเป็นการผิดพลาดอย่างร้ายแรงอันนำไปสู่ความล้มเหลวในการแก้ปัญหาอาชญากรรม อาชญากรที่ชาญฉลาดอาจจะจัดทำสถานที่เกิดเหตุให้ดูเป็นอัตวินิบาตกรรม หรืออุบัติเหตุได้ ตัวอย่างเช่น คดีฆ่าสองแม่ลูกตระกูลศรี ณะะจันทร์ ซึ่งสะเทือนไปทั้งกรมตำรวจ หรือคดีนายห้างทอง ธรรมะวัฒนะ เป็นต้น

คดีลักทรัพย์ก็เช่นกันถ้ายังไม่มีหลักฐานว่ามีทรัพย์นั้นจริงและทรัพย์นั้นหายไปเจ้าหน้าที่ก็อาจแน่ใจว่ามีการลักทรัพย์เกิดขึ้น ร่องรอยว่ามีทรัพย์อยู่จริงและทรัพย์นั้นหายไปก็ถือได้ว่าเป็นพยานวัตถุประเภทแรก ตัวอย่างของพยานวัตถุประเภทนี้ในคดีวางเพลิง คือร่องรอยการลุกไหม้ผิดธรรมชาติ เช่น จุดต้นเพลิงเกิดขึ้นหลายๆ จุดพร้อมกันในที่เกิดเหตุ ลักษณะการลุกไหม้ของจุดต้นเพลิงรวดเร็วและ รุนแรงผิดปกติซึ่งอาจตั้งประเด็นว่ามีการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงช่วย เพลิงไหม้โดยประมาทก็คือจุดต้นเพลิงจะเกิดขึ้นบริเวณห้องบูชาพระ ในครัวหรือจุดที่รีดผ้าซึ่งส่วนมากจะพบซากเตารีดไฟฟ้า คดีเฉี่ยวชน ก็คือรอยครูดรอยถลอกของสิ่วรถ รอยบุบยุบหรือแตกหักของชิ้น

¹⁹ เรื่องเดียวกัน. น.30-32.

ส่วนของรูด้านนอก คดีปล้นทรัพย์ นอกจากทรัพย์มีจริงหรือสูญหายไปแล้วยังประกอบด้วยร่องรอยกระทำการของคนร้ายหลายคนและอาวุธที่ใช้ด้วย สำหรับการข่มขืนกระทำชำเราก็คือ ร่องรอยการร่วมเพศ เป็นต้น

3.4.2 พยานวัตถุที่บ่งชี้ว่าคนร้ายทำผิดโดยวิธีใด (Modus Operandi Evidence) เป็นพยานวัตถุจำพวกที่จะบอกให้รู้ถึงวิธีการที่คนร้ายใช้ในการทำความผิด

ตัวอย่างเช่น รอยบาดแผลถูกถูกกระสุนเป็นที่ศพ บ่งบอกได้ว่าคนร้ายใช้อาวุธปืนในการกระทำผิด รอยงัด รอยตัด รอยป็นปาย บอกถึงเส้นทางที่คนร้ายใช้เข้าไป ภายในเคหสถาน เป็นต้น ชนิดของทรัพย์สิน ตลอดจนจำนวนของทรัพย์สินก็จัดอยู่ในพยานวัตถุประเภทเดียวกันนี้ พยานวัตถุประเภทนี้มีความสำคัญสำหรับใช้สร้างแผนประทุษกรรม และเป็นแนวทางในการสืบสวนหาตัวคนร้าย

3.4.3 พยานวัตถุที่บ่งชี้ว่าคนร้ายเป็นใคร (Associative Evidence) เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะต้องให้ความสนใจค้นหา เพราะจะเป็นเครื่องพิสูจน์ยืนยันว่าคนร้ายเป็นใคร และใช้บุคคลที่สงสัยหรือไม่ สำหรับพยานวัตถุประเภทนี้ แยกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) สิ่งที่คนร้ายทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุอัน ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำความผิด (สว่าน เลื่อย แชลง) อาวุธ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ร่องรอยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้า รอยยางรถยนต์ รอยเครื่องมือ (เจาะ ตัด งัด แฉะ) ร่องรอยการใช้อาวุธต่างๆ ตลอดจนเอกสารลายมือและสิ่งอื่นๆ ที่คนร้ายอาจทำหล่นหรือตกอยู่ในที่เกิดเหตุ โดยไม่รู้ตัว เช่น เส้นผม เส้นขน คราบเลือด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถใช้เชื่อมโยงคนร้ายเข้ากับการกระทำผิดได้ ถ้าเราสามารถพิสูจน์เอกลักษณ์ของสิ่งเหล่านี้ได้ว่าตรงกับของผู้ใด หรือมีต้นตอมาจากที่ใด เป็นต้น

2) สิ่งที่คนร้ายนำไปจากที่เกิดเหตุ เป็นอีกประเภทหนึ่งที่จะโยงคนร้ายเข้ากับสถานที่เกิดเหตุ และเชื่อมโยงคนร้ายเข้ากับการกระทำผิดได้ ตัวอย่างของพยานวัตถุประเภทนี้ได้แก่ ทรัพย์สินที่คนร้ายนำติดตัวไปจากการโจรกรรม ร่องรอยต่างๆ เช่น รอยบาดแผลตามเนื้อตัวคนร้าย รวมทั้งวัตถุสิ่งของที่มีขนาดเล็กที่ติดตัวคนร้ายไปจากที่เกิดเหตุ เช่น เศษสี เศษแก้ว เศษใบไม้ กิ่งไม้ ขนแมว (กรณีผู้ต้องสงสัยถูกจับกุมทันทีทันใด หลังจากข่มขืนผู้เสียหายภายในบ้านซึ่งภายในบ้านดังกล่าวเลี้ยงแมวไว้) หรือแม้แต่เศษดินที่ติดพื้นรองเท้า ก็อาจใช้โยงตัวบุคคลที่ต้องสงสัยเข้ากับสถานที่เกิดเหตุ และการกระทำผิดได้ในที่สุด สิ่งที่ควรเก็บรวบรวม คือ ตัวอย่างของวัตถุที่คาดว่าจะเป็นตัวคนร้ายไปเพื่อเก็บไว้ตรวจเปรียบเทียบกันในภายหลัง

3.5 วิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการสืบสวน ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของผู้สืบสวน

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในแนวทางการสืบสวน เพื่อแสวงหาร่องรอย และหลักฐานอันเกี่ยวกับคดีที่เกิด หลักฐานที่สำคัญ คือ บุคคล วัตถุ เอกสาร และความเชื่อมโยงของหลักฐาน

การตรวจสอบสภาพที่เกิดเหตุในแนวทางการสืบสวนมีประโยชน์ คือ

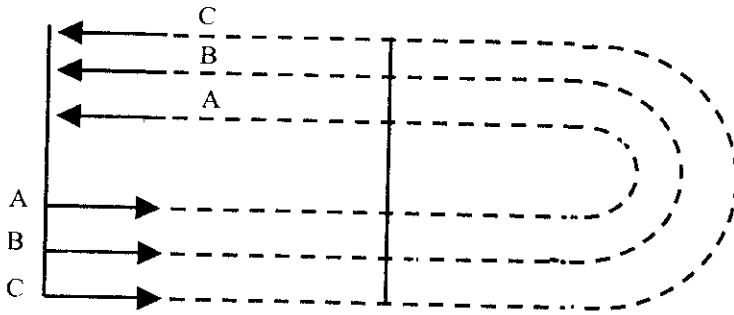
1. สามารถกำหนดประเด็นปัญหาได้ชัดเจนตรงกับความเป็นจริงแห่งคดี
2. ผู้สืบสวนสามารถคาดการณ์สภาพแวดล้อม ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุได้
3. ผู้สืบสวนสามารถพบ และเชื่อมโยงหลักฐานแห่งคดีที่ใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดในกระบวนการสอบสวน

สำหรับวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุที่สำคัญๆ มี 5 วิธี ดังนี้²⁰

3.5.1 วิธีค้นหาแบบแถวน้ำกระดาษ (Strip Method)

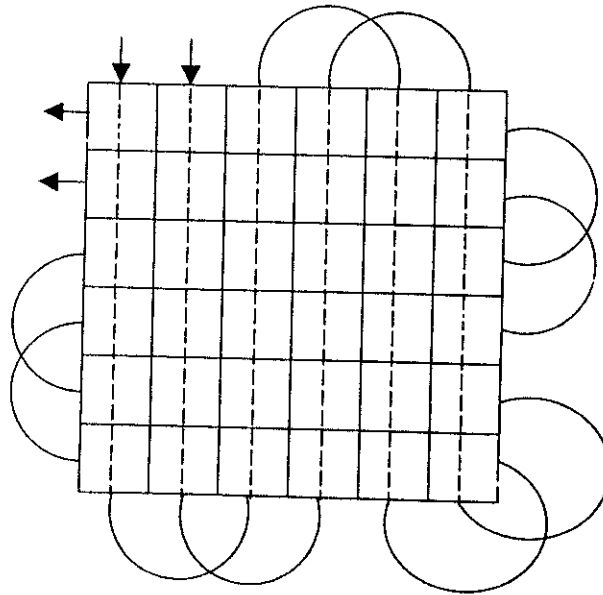
วิธีนี้ใช้เจ้าหน้าที่ 3-4 นาย แล้วแต่ความจำเป็นหรืออาจมากกว่าได้ ให้เหมาะสมสำหรับบริเวณกว้าง กลางแจ้ง เช่น สนาม หรือป่าละเมาะ ผู้ตรวจค้นจะเดินเรียงกันเป็นแถวน้ำกระดาษ จากจุดเริ่มต้นเดินขนานกับขอบพื้นที่ด้านใดด้านหนึ่ง เดินไปจนสุดบริเวณแล้วเลี้ยวกลับไป มีระยะเลี้ยวประมาณ 1 เมตร โดยแบ่งพื้นที่ให้แต่ละคนรับผิดชอบในเขตของตน อาจแบ่งในลักษณะเป็นแถบ (Strip) มีขนาดเท่าๆ กัน หลากๆ แถบก็ได้ จึงเรียกวิธีนี้เป็นแบบแถวน้ำกระดาษ (Strip Method) โดยแต่ละนาย รับผิดชอบหาพยานวัตถุที่อยู่ในเขตของตน ถ้าหากพบพุ่มไม้ข้างหน้าขวางอยู่จะต้องคลานเข้าไปดูข้างใต้ จะเดินหลบไม่ได้ หากพบพยานวัตถุ เช่น อาวุธ เครื่องมือ ปลอกกระสุน หรือวัตถุสิ่งใดให้ทุกคนหยุดรอจนกว่าพยานวัตถุจะถูกเก็บรวบรวม และถ่ายภาพเรียบร้อยแล้ว จึงเดินต่อไปได้ดังภาพ การกำหนดขนาดของแถบ (Strip) ขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่ ถ้าพื้นที่ที่ทำการค้นเป็นพื้น โล่ง เช่น บนถนน ทางเท้า ขนาดของแถบก็อาจจะใหญ่ขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ทำการค้น สามารถที่จะมองเห็นพยานวัตถุต่างๆ ได้ง่าย ในขณะที่ถ้าพื้นที่นั้นมีหญ้าขึ้นรก เช่น ในทุ่งนา ขนาดของแถบก็อาจจะแคบลงมา เนื่องจากไม่สามารถเห็นพยานวัตถุได้โดยง่าย ต้องทำการค้นหาอย่างละเอียดทุกตารางนิ้ว

²⁰ เรื่องเดียวกัน.น.33-37

3.5.2 วิธีการค้นหาแบบแถวหน้ากระดานประยุกต์ (Applied Strip Method or Grid Method)

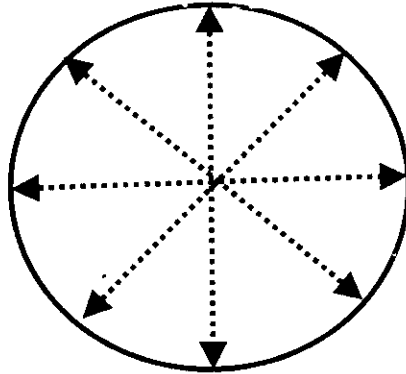
เป็นการค้นหาพยานวัตถุที่จะเพิ่มความละเอียดมากขึ้นกว่าเดิมโดยใช้การเดินแบบแถวหน้ากระดานทั้งในแนวราบและแนวตั้ง เพื่อผลในการค้นหาที่ละเอียดมากขึ้นกว่าวิธีแรก เหมาะสำหรับใช้กับพื้นที่ที่เป็นป่ารกหรือสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการตรวจสอบเพียงครั้งเดียว พยานวัตถุมีโอกาสจะถูกค้นพบมากขึ้นหากเลือกใช้วิธีนี้ ดังภาพ

3.5.3 วิธีค้นหาแบบวงล้อ (Wheel Method)

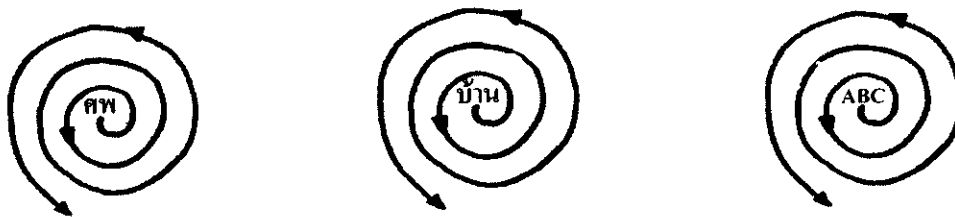
การค้นหาพยานวัตถุในพื้นที่ที่เป็นวงกลมจะใช้วิธีแบบวงล้อก็ได้ โดยแบ่งวงกลมออกเป็นเสี้ยวๆ ขนาดเท่าๆ กัน ให้แต่ละคนรับผิดชอบภายในเสี้ยวของวงกลมนี้ๆ เริ่มต้นค้นหาจากจุดศูนย์กลางพร้อมกันแล้วเดินหน้าไปสู่อันรอบวง ระหว่างเส้นทางหากพบพยานวัตถุใดๆ ก็ดำเนินการตามวิธีการเก็บรวบรวมต่อไป วิธีค้นแบบนี้มีข้อเสียที่พยานวัตถุอาจถูกทำลายหรือเสียหายขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้ค้นทุกคนอยู่ตรงจุดศูนย์กลางและยังตรวจไกลออกไปจากจุดศูนย์กลาง

อาณาเขตด้านซ้ายมือและขวามือของแต่ละคนก็ยิ่งมากขึ้น โอกาสที่พยานวัตถุจะถูกมองข้าม ไปจึงเป็นไปได้สูง

3.5.4 วิธีการค้นหาแบบวงกลมหรือก้นหอย (Spiral Method)

วิธีนี้ผู้ตรวจค้นจะเริ่มจากจุดศูนย์กลางเดิมเป็นวงกลมให้รัศมีเพิ่มขึ้นตามลำดับทั่วบริเวณ วิธีนี้เหมาะสำหรับใช้ภายนอกอาคารซึ่งมีบริเวณแคบๆ เช่น สนามหญ้าภายในบ้าน และในกรณีที่มีผู้ช่วยจำกัด เพราะอาจใช้เพียงคนเดียวก็ได้ดังภาพ วิธีการค้นหาแบบนี้บางครั้งอาจแนะนำให้เริ่มจากเส้นรอบนอกเข้ามาสู่จุดศูนย์กลางเนื่องจากการเริ่มต้นจากจุดศูนย์กลางก่อน อาจทำให้พยานวัตถุเสียหายได้ในขณะที่ผู้ค้นเดินไปเริ่มต้นจุดศูนย์กลาง

3.5.5 วิธีค้นหาแบบโซน (Zone Method)

เป็นการแบ่งพื้นที่ที่จะตรวจค้นออกเป็น 4 ส่วน โดยในแต่ละส่วนนั้นอาจแบ่งเป็นพื้นที่ย่อยได้อีก (ดังภาพ) วิธีการนี้เหมาะสำหรับใช้ในอาคารซึ่งมีบริเวณขนาดใหญ่ และมีจำนวนของพยานวัตถุในแต่ละพื้นที่ของบริเวณนั้นแตกต่างกัน การแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ ทำให้สามารถเลือกใช้วิธีค้นที่เหมาะสมกับส่วนนั้นได้ เช่น ส่วน 1, 3, 4, 5, 6, 7 เป็นส่วนที่คาดว่ามีพยานวัตถุอยู่น้อยเราอาจจะเลือกใช้วิธีการค้นแบบก้นหอย ซึ่งสามารถใช้ผู้ค้นเพียงคนเดียว สำหรับ

ในส่วน 2 เป็นพื้นที่ที่พบศพอยู่จึงคาด ว่าจะต้องมีพยานวัตถุอยู่มากต้องการความละเอียดในการค้น .
สูง ดังนั้นอาจเลือกใช้วิธีการค้นแบบหน้ากระดานประยุกต์ในพื้นที่ส่วนนี้

1	2	
3	4	5
	6	7

3	
4	1
5	2

3	2	3
2	บ้าน	2
3	2	3

3.6 ตารางสำคัญของการตรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานที่เกิดเหตุ สรุปได้ดังนี้

ประเด็น	จุดที่ควรตรวจสอบ/เก็บข้อมูล
1. เมื่อไหร่	นาฬิกา, โทรศัพท์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์, ไปรษณีย์, การเปิดประตู, ไฟฟ้า, อาหาร, ร่องรอยการประกอบอาหาร, อุณหภูมิ
2. ที่ไหน	ตำแหน่งของสถานที่เกิดเหตุ, สภาพการจราจร, ลักษณะของบริเวณข้างเคียง, ลักษณะของบริเวณที่ได้รับความเสียหาย
3. ใคร	สิ่งของที่ตกหล่น, รอยนิ้วมือ, รอยรองเท้า, รอยล้อรถ, รอยโลหิต, คราบอสุจิ, น้ำลาย, สิ่งขี้บถ่าย
4. กับใคร	มีรอยลายนิ้วมือ, รอยเท้าหรือร่องรอยอื่นๆ มากกว่า 2 ชนิด, มีอาวุธหรือร่องรอยบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมากกว่า 2 ชนิด
5. แก่ใคร	ผู้เสียหายที่ไม่ทราบว่าเป็นใคร, ฆ่าตัวตายหรือถูกฆ่าตัวตาย หรือตายด้วยอุบัติเหตุอื่นๆ, ร่องรอยการต่อสู้ขณะถูกทำร้าย
6. ทำไม	ร่องรอยการค้นหาทรัพย์สิน, ตำแหน่งและจำนวนของบาดแผล, การจัดการกับศพและเครื่องบูชา, ร่องรอยการครอบรับแขกก่อนเกิดอาชญากรรม, ช่องทางที่ใช้ในการบุกรุก
7. อย่างไร	ช่องทางบุกรุกและช่องทางหลบหนีการปฏิบัติการหลังจากที่บุกรุกเข้าไปแล้วจนกระทั่งหลบหนีออกไป, ตำแหน่งและลักษณะท่าทางลักษณะของรอยบาดแผล

ประเด็น	จุดที่ควรตรวจสอบ/เก็บข้อมูล
8. ผลเป็นอย่างไร	บาดแผลของศพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผลที่ทำให้เสียชีวิต, ตรวจสอบของมีค่าที่ได้รับความเสียหาย

